Татарстан Республикасы Балтач муниципаль районы

Сосна төп гомуми белем бирү мәктәбе

“Каралды”	“Килешенде”	“Расланды”
Методик берләшмә җитәкчесе:	Уку-укыту эшләре буенча директор урынбасары:	Мәктәп директоры:
___________ Шайхетдинова З.Р.	___________Валиева Г.Ф.	________ Хайрулли
Беркетмә №1,		89 нчы номерлы бо
“ 24 ” август, 2022 ел.	“ 25 ” август, 2022 ел.	« 29 » август, 2022

Татарстан Республикасы Балтач муниципаль районы

муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе

“Сосна төп гомуми белем мәктәбе”нең

югары квалификацион категорияле татар теле һәм әдәбияты укытучыс

Зәйнуллина Люция Гаптрәүф кызының

9 нчы сыйныф өчен туган телдән

ЭШ ПРОГРАММАСЫ

2022 нче елның 25 нче августы
үткәрелгән педагогик советта
кабул ителде (беркетмә № 2)

2022– 2023 нче уку елы

"ТУГАН ТЕЛ (ТАТАР ТЕЛЕ)" ПРЕДМЕТЫ БУЕНЧА ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН НӘТИҖӘЛӘР

1) Шәхескә кагылышлы нәтиҗә:

- Татар халкының милли-мәдәни кыйммәтләренең берсе буларак татар телен аңлау; шәхеснең интеллектуаль, иҗади сәләтләрен һәм әхлак сыйфатларын үстерүдә туган телнең мөһим ролен, мәктәптә белем алу процессында ана теленең әһәмиятен аңлау.
- Татар теленең эстетик кыйммәтен аңлау; туган телгә карата хөрмәт, аның белән горурлану; милли мәдәният күренеше буларак татар теленең чисталыгын саклау ихтыяҗы; сөйләм культурасында үзүсешкә омтылу;
- Сөйләшү процессында фикер һәм хисләрне иркен белдерү өчен сүзлек запасының һәм үзләштерелгән грамматик чараларның җитәрлек күләмдә булуы.

2) Метапредмет нәтиҗәләр:

- сөйләмнең барлык төрләренә ия булу:
- телдән сөйләшүне һәм язма хәбәрләрне тиешенчә аңлау;
- укуның барлык төрләренә ия булу;
- төрле стиль һәм жанрдагы текстларны тыңлап тиешенчә кабул итү;
- мәгълүматны төрле чыганаклардан, шул исәптән массакүләм мәгълүмат чараларыннан, уку-укыту процессы өчен дип әзерләнгән компакт-дисклардан, Интернет ресурсларыннан таба алу, төрле сүзлекләрдән, әдәбияттан файдалана белү.
- мәгълүматны сайлап алу һәм билгеле бер темаларга аеру, системалаштыру алымнарына ия булу;
- сөйләм текстларын эчтәлек, стилистик үзенчәлекләр һәм кулланылган тел берәмлекләре буенча чагыштыра һәм тәңгәлләштерә белү;
- алда торган шәхси һәм коллектив уку эшчәнлегенең максактларын, эш-гамәлләр эзлеклелеген, шулай ук ирешелгән нәтиҗәләрне билгели белү һәм аларны телдән, язма формада тиешенчә тәгъбир итү;
- төрле катлаулылыктагы сөйләмә һәм язма текстларны сөйләп бирә белү;
- төп фикер, адресат һәм аралашу ситуациясен исәпкә алып, төрле типтагы, төрле стильдәге һәм жанрдагы сөйләмә һәм язма текстлар төзү;
- үз фикереңне телдән һәм язма формада иркен һәм дөрес итеп тәкъдим итү;
- монолог һәм диалогның бөтен төрләрен дә үзләштерү;
- сөйләм практикасында хәзерге әдәби татар теленең төп орфоэпик, лексик, грамматик, стилистик нормаларын саклау; язма формада аралашу вакытында төп орфографик кагыйдләрне һәм пунктуация таләпләрен үтәү;
- сөйләм этикетын саклап, телдән аралашуда катанаша алу сәләте;
- үз сөйләмеңне эчтәлек һәм тел бизәкләре ягыннан бәяләү; грамматик һәм сөйләм хаталарын, төгәлсезлекләр табу һәм аларны төзәтү; үзең төзегән текстларны төзәтә һәм камилләштерә белү;
- яшьтәшләрең каршында зур булмаган хәбәр һәм докладлар белән чыгыш ясый алу;
- алган белем-күнекмәләрне көндәлек тормышта кулана һәм башка фәннәрдән белем алганда туган телдән файдалана белү, алган белемнәрне фәнара дәрәҗәдә файдалану (чит тел, әдәбият дәресләре һ.б.);
- Сөйләшү, нинди дә булса биремне бергәләшеп үтәү, бәхәс һәм тикшерүләрдә катнашу вакытында әйләнә-тирәдәгеләр белән максатчан рәвештә коммуникатив бәйләнешкә керү; формаль һәм формаль булмаган шәхесара һәм мәдәниятара аралашуның милли-мәдәни нормаларын үзләштерү.

3) Предмет нәтиҗәләре:

- телнең төп функцияләре турында, Татарстан Республикасының дәүләт теле һәм татар халкының милли теле буларак татар теленең әһәмияте турында, тел һәм мәдәният арасындагы бәйләнеш, кеше һәм җәмгыять тормышында туган телнең әһәмияте турында күзаллау;

- туган телнең гуманитар фәннәр системасындагы урынын һәм гомумән белем бирү өлкәсендәге әһәмиятен аңлау;
- туган тел турындагы фәнни белемнәрнең нигезен үзләштерү; аның баскычлары һәм берәмлекләре арасындагы бәйләнешне аңлау;
- лингвистиканың төп төшенчәләрен үзләштерү: лингвистика һәм аның төп бүлекләре; тел һәм сөйләм, аралашу, телдән һәм язмача аралашу; монолог, диалог һәм аларның төрләре; телдән аралашу ситуациясе; сөйләм теле, фәнни, публицистик, рәсми стильләр, әдәби тел; фәнни, публицистик һәм рәсми эш кәгазьләре жанрлары;
- сөйләмнең функциональ-мәгънәви төрләре (хикәяләү, сурәтләү, фикерләү); текст, текст төрләре; телнең төп берәмлекләре, аларның билгеләре һәм сөйләмдә куллану үзенчәлекләре;
- татар теле лексикасы һәм фразеологиясенең төп стилистик чыганакларын, әдәби татар теленең төп нормаларын (орфоэпик, орфографик, пунктуацион), сөйләм этикасы нормаларын үзләштерү; аларны язма һәм телдән сөйләм вакытында куллану;
- телнең төп берәмлекләрен, грамматик категорияләрен тану һәм анализлау, сөйләм ситуацияләре вакытында тел берәмлекләрен урынлы куллану;
- сүзгә төрле төрдәге анализлар ясау (фонетик, морфемик, сүзьясалыш, лексик, морфологик), сүзтезмә һәм җөмләгә синтаксик анализ; аңа төп билгеләре һәм структурасы, телнең билгеле бер функциональ төрләргә каравы, тел бизәкләрен куллануы, телнең тәэсирлелек чараларыннан файдалануы ягыннан күп аспектлы анализ;
- лексик һәм грамматик синонимиянең коммуникатив-эстетик мөмкинлекләрен аңлау һәм аларны үзеңнең сөйләмеңдә файдалану;
- Татар теленең эстетик функциясен аңлау, әдәби әсәр текстларын анализлау вакытында сөйләмнең эстетик якларын бәяләү сәләте.

Танып-белү гамәлләре:

- танып-белү юнәлешендәге максатларны билгеләү;
- укучының үз эшчәнлеген мөстәкыйль рәвештә оештыра
- белүе, бәяләве, үзенең кызыксынучанлык өлкәсен билгеләве;
- мөстәкыйль рәвештә теманы, куелган проблеманы ача белү, фикер йөртү;
- уку мәсьәләсе тирәсендә логик фикерләү;
- фикерләүдә логик чылбыр төзү;
- тема тирәсендәге төп билгеләрне аерып алу нигезендә кагыйдә формалаштыру;
- төрле мәгълүмат чаралары белән эшли, кирәкле мәгълүматны таба, анализлый һәм үз эшчәнлегендә куллана белү;

Коммуникатив УУГ

- тыңлый белү;
- диалог төзүдә һәм коллектив фикер алышуда катнашу;
- сыйныфташлары һәм укытучы белән уку эшчәнлеген оештыруда хезмәттәшлек итү;
- төрле фикерләрне исәпкә алып эш итү;
- үз фикерен дәлилле белү, тормыштан мисаллар китерү;
- төрле җавапларны тыңлау, чагыштыру, нәтиҗә ясау;
- үз фикерен тулы һәм төгәл итеп әйтә белү;
- күмәк эш вакытында уртак фикергә килү;
- мәгълүмат туплауда үзара хезмәттәшлек итүдә инициативасы күрсәтү;
- укылган текстлар буенча сораулар бирә алу;
- бирелгән текстларның дәвамын үзлектән сөйләп карау, фикер әйтү автор фикере белән чагыштыру;
- үз эшен контрольдә тоту, сыйныфташларына ярдәм итү;
- коммуникатив күнекмәләрнең кеше тормышындагы ролен билгеләү;
- үз фикерләрен телдән һәм язмача җиткерә белү;
- башкаларны тыңлый, киңәш бирә белү;
- сыйныфташлары каршында төрле темаларга, башкарылган проектлар буенча чыгыш ясау;

- иптәшеңнең гамәлләрен бәяләү, күршең белән хезмәттәшлек итү.
Регулятив УУГ:
- дәреснең проблемасын (тема) һәм максатларын мөстәкыйль формалаштыру;
- проблеманы аңлап гипотеза чыгару, үз фикереңне дәлилләр китереп раслый белү, телдән (диалогик, монологик) һәм язма сөйләмдә сәбәп-нәтиҗә бәйләнешен аерып алу, нәтиҗәләрне формалаштыру;
- максатка ирешү юлларын билгеләү;
- үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәле булуына ирешү, үз эшчәнлегеңне контрольгә алу;
- укытучы белән бергәләп, үз эшен, иптәшләренең җавапларын бәяләү;
- кагыйдә, күрсәтмәләрне истә тоту һәм аларга ияреп гамәлләр кылу;
- эшләнгән эшкә бәя бирү, сыйфатын һәм дәрәҗәсен билгеләү.
Укучы өйрәнә:
- Исем, фигыль, зат алмашлыкларын табу, аларның морфологик үзенчәлекләрен билгели белергә.
- Сүзтезмәләрне, аларның төрләрен аера белергә.
- Морфологик анализ ясарга.
- Синтаксик анализ ясарга
- Фонетик, сүз ясалышы һәм лексик закончалыкларны күрә белергә.
- Сүзне катлаулы тел берәмлеге буларак бәяләргә.
- Төрле тип сүзлекләрнең төзелү принципларын.
- Укылган текстның эчтәлеген аңлау, үз мөнәсәбәтеңне белдерергә.
- Укылган текстка бәйле рәвештә телдән һәм язмача фикер белдерергә.
- Сыйныфташлары һәм укытучы белән фикер алышу, үз фикерен дәлилли белергә.
- Тәкъдим ителгән темага телдән һәм язмача бәйләнешле текст төзергә.
- Телдән һәм язма сөйләм үзенчәлекләрен аера белергә һәм урынлы кулланырга.
- эш кәгазьләре төрләреннән хат, мәкалә, белешмә яза белергә.
Укучы өйрәнергә мөмкинлек ала:
- Укытучы биреме аша мәгълүматны өстәмә чыганаклардан табарга
- Татар теленнән алган белемне башка фәннәрне үзләштерүдә файдалана белергә.

ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ИЗУЧЕНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Результатом освоения учебного курса по татарскому языку являются:

1) **Личностные результаты:**
- понимание татарского языка как одной из основных национально-культурных ценностей татарского народа, определяющей роли родного языка в развитии интеллектуальных, творческих способностей и моральных качеств личности; его значения в процессе получения школьного образования;
- осознание эстетической ценности татарского языка; уважительное отношение к родному языку, гордость за него; потребность сохранить чистоту татарского языка как явления национальной культуры; стремление к речевому самосовершенствованию;
- достаточный объем словарного запаса и усвоенных грамматических средств для свободного выражения мыслей и чувств в процессе речевого общения; способность к самооценке на основе наблюдения за собственной речью.

2) Метапредметные результаты:
- владение всеми видами речевой деятельности:
- адекватное понимание информации устного и письменного сообщения;
- владение разными видами чтения;
- адекватное восприятие на слух текстов разных стилей и жанров;
- способность извлекать информацию из разных источников, включая средства массовой информации, компакт-диски учебного назначения, ресурсы Интернета; умение свободно пользоваться словарями различных типов, справочной литературой;

- овладение приемами отбора и систематизации материала на определенную тему; умение вести самостоятельный поиск информации, ее анализ и отбор;
- умение сопоставлять и сравнивать речевые высказывания с точки зрения их содержания, стилистических особенностей и использованных языковых средств;
- способность определять цели предстоящей учебной деятельности (индивидуальной и коллективной), последовательность действий, а также оценивать достигнутые результаты и адекватно формулировать их в устной и письменной форме;
- умение воспроизводить прослушанный или прочитанный текст с разной степенью свернутости;
- умение создавать устные и письменные тексты разных типов, стилей речи и жанров с учетом замысла, адресата и ситуации общения;
- способность свободно, правильно излагать свои мысли в устной и письменной форме;
- владение разными видами монолога и диалога;
- соблюдение в практике речевого общения основных орфоэпических, лексических, грамматических, стилистических норм современного татарского литературного языка; соблюдение основных правил орфографии и пунктуации в процессе письменного общения;
- способность участвовать в речевом общении, соблюдая нормы речевого этикета;
- способность оценивать свою речь с точки зрения ее содержания, языкового оформления; умение находить грамматические и речевые ошибки, недочеты, исправлять их; совершенствовать и редактировать собственные тексты;
- умение выступать перед аудиторией сверстников с небольшими сообщениями, докладами;
- применение приобретенных знаний, умений и навыков в повседневной жизни; способность использовать родной язык как средство получения знаний по другим учебным предметам, применять полученные знания, умения и навыки анализа языковых явлений на межпредметном уровне (на уроках иностранного языка, литературы и др.);
- коммуникативно-целесообразное взаимодействие с окружающими людьми в процессе речевого общения, совместного выполнения какой-либо задачи, участия в спорах, обсуждениях; овладение национально-культурными нормами речевого поведения в различных ситуациях формального и неформального межличностного и межкультурного общения.

3) Предметные результаты:

- представление об основных функциях языка, о роли татарского языка как национального языка татарского народа, как государственного языка Республики Татарстан, о связи языка и культуры народа, о роли родного языка в жизни человека и общества;
- понимание места родного языка в системе гуманитарных наук и его роли в образовании в целом;
- усвоение основ научных знаний о родном языке; понимание взаимосвязи его уровней и единиц;
- освоение базовых понятий лингвистики: лингвистика и ее основные разделы; язык и речь, речевое общение, речь устная и письменная; монолог, диалог и их виды; ситуация речевого общения; разговорная речь, научный, публицистический, официально-деловой стили, язык художественной литературы; жанры научного, публицистического, официально-делового;
- стилей и разговорной речи; функционально-смысловые типы речи (повествование, описание, рассуждение); текст, типы текста; основные единицы языка, их признаки и особенности употребления в речи;
- овладение основными стилистическими ресурсами лексики и фразеологии татарского языка, основными нормами татарского литературного языка (орфоэпическими, лексическими, грамматическими, орфографическими, пунктуационными), нормами речевого этикета; использование их в своей речевой практике при создании устных и письменных высказываний;
- опознавание и анализ основных единиц языка, грамматических категорий языка, уместное употребление языковых единиц адекватно ситуации речевого общения;

- проведение различных видов анализа слова (фонетического, морфемного, словообразовательного, лексического, морфологического), синтаксического анализа словосочетания и предложения, многоаспектного анализа с точки зрения его основных признаков и структуры, принадлежности к определенным функциональным разновидностям языка, особенностей языкового оформления, использования выразительных средств языка;
- понимание коммуникативно-эстетических возможностей лексической и грамматической синонимии и использование их в собственной речевой практике;
- осознание эстетической функции татарского языка, способность оценивать эстетическую сторону речевого высказывания при анализе текстов художественной литературы.

9 нчы сыйныфта “туган тел (татар теле)” предметының эчтәлеге

Барысы 102 сәгать, атнага 3 сәгать

Сөйләм һәм аралашу Аралашу ситуациясе һәм аның компонентлары: катнашучылар һәм аралашу шартлары; шәхси һәм шәхси булмаган сөйләшү, рәсми һәм рәсми булмаган, алдан әзерләнгән һәм әзерләнмәгән аралашу. Типик ситуацияләргә хас булган аралашу кагыйдәләрен үзләштерү **2с**

Сөйләм эшчәнлеге. Сөйләм эшчәнлеге төрләре һәм аларның үзенчәлекләре. Уку: китап һәм башка чыганаклар (шул исәптән ММЧ, Интернет чыганаклары) белән эшләү культурасы, алар белән эшләү үрнәкләре. Сөйләүченең коммуникатив максатларын тыңлап аңлау, төрле текстларны тыңлап аңлау, текстның мәгънәви кисәкләрен билгеләү һәм алар арасындагы бәйләнешне табу. Сөйләү. Диалогларда катнашу. Язу. Тыңланган яки укылган мәгълүматның эчтәлеген язма формада тапшыра белү, бәяләмә һәм рецензия язу. Бирелгән җөмлә буенча инша язу. Кереш контроль диктант. **3+2**

Текст Сөйләм эшчәнлеге нәтиҗәсе буларак текст. Аның мәгънәви һәм композицион бөтенлеге. Тема, текстның төп фикере. Сөйләм төрләренең функцияләре: сурәтләү, хикәяләү, фикерләү. Текст анализы (аның темасы, төп фикере, билгеле бер стильгә каравы). Тезис буенча инша язу. **2+1.**

Телнең функциональ үзенчәлекләре Телнең функциональ төрлелеге: гади сөйләм, функциональ стильләр һәм аларның жанрлары. Шәхси хат, игълан язу күнекмәләре **Б.с.ү.** Аңлатмалы диктант **3с**

Тел турында гомуми мәгълүмат. 2+1 Аралашу чарасы буларак тел. Татар теле — татар әдәби әсәрләр теле. Тел турындагы фән буларак лингвистика. Лингвистиканың төп бүлекләре (гомуми мәгълүмат). Сочинение (самэри). “Игелекнең чиге юк”. Татар әдәби теле системасы. Тел һәм сөйләм тәңгәллеге. Б. С үстерү. Изложение

Фонетика һәм графика 9+2

Лингвистика бүлеге буларак фонетика. Тел берәмлеге буларак аваз. Авазның мәгънә аеру функциясе. Авазларның охшашлануы (уңай һәм кире ассимиляция), чиратлашуы, йотылуы. Конспект төзү. Дөрес сөйләү һәм дөрес язу. Күчереп язу күнекмәләре. Контроль диктант. Татар теленең сузык авазлар системасы. Татар теленең тартык авазлар системасы. Шаулы тартыклар (яңгырау һәм саңгырау) һәм сонор тартыклар. Изложение Хаталар өстендә эш. Иҗек. Басым. Интонация. Аваз һәм хәреф тәңгәллеге. Сүзгә фонетик анализ ясау. Кабатлау. Авазларны дөрес язу буенча күрмә диктант .

Орфоэпия һәм орфография. 4 с

Орфоэпия нормалары төшенчәсе. Лингвистиканың бер бүлеге буларак орфоэпия. Әйтү вариантлары һәм басым. Орфоэпик кагыйдәләр күзлегеннән караганда, үз һәм чит кеше сөйләмен бәяләү. Орфоэпик сүзлекләр һәм көндәлек тормышта аларның кулланылышы. Дөрес язу кагыйдәләре системасы буларак орфография. Сузыкларның һәм тартыкларның язылышы, ъ һәм ь билгеләренең кулланылышы буенча диктант. Сүзләрнең бергә, аерым һәм сызыкча аша язылу очраклары. Баш һәм юл хәрефләренең кулланылышы. Юлдан-юлга күчерү кагыйдәләре. Орфографик сүзлекләрне куллану очраклары.Практик эш. Изложение язу.

Лексикология һәм фразеология 8+2с

Лексиканың өйрәнү предметы. Лингвистиканың бер бүлеге буларак лексикология. Сүз – телнең төп берәмлеге. Сүзнең лексик мәгънәсе. Бер һәм күп мәгънәле сүзләр. Туры һәм күчерелмә мәгънәле сүзләр. Татар теленең аңлатмалы сүзлеге. Туган телнең синоним, антоним һәм омонимнары. Синоним, антоним, омонимнар сүзлеге. Сүзлек диктанты. Татар сүзләре һәм алынмалар. Гомумкулланылыш сүзләре һәм кулланылышлары чикләнгән сүзләр. Диалектизмнар, һөнәрчелек сүзләре, жаргоннар. Актив һәм пассив лексика кулланып ирекле темага сочинение. Искергән сүзләр һәм неологизмнар. Контроль диктант. Тел гыйлеме фәненең бер бүлеге буларак фразеология. Фразеологик әйтелмәләр. Фразеологик әйтелмәләр сүзлеге. Сүзгә лексик анализ ясау. Кабатлау. **Б.с.ү.** Изложение язу.

Морфемика һәм сүз ясалышы. 4+1с

Морфемиканың өйрәнү предметы. Тел турындагы фәннең бүлекләре буларак морфемика һәм сүз ясалышы. Сүзнең тамыры. Тамырдаш сүзләр. Төрле сүз төркемнәрендә сүз ясалышы үзенчәлекләре. Сүз ясалыш ысуллары төшенчәсе. Сүз ясалышының үзенчәлекле ысуллары: морфемалар ярдәмендә сүз ясалышы, сүзләрне кушу, сүзнең бер сүз төркеменнән икенче сүз төркемнә күчүе һ.б. Телнең иң кечкенә мәгънәле кисәге буларак морфеманы үзләштерү, аның мәгънәсе һәм яңа сүзләр, яңа сүз формасы ясалышындагы роле. Төрле сүзлекләр (сүз ясагыч, этимологик) куллану. Морфемик һәм сүз ясагыч анализ. Кабатлау. *"Туган ягым табигате". Сочинение язу*

Морфология12+1 Грамматиканың бер бүлеге буларак морфология. Татар телендә сүз төркемнәре системасы. Сүз төркемнәренең бүленеш принциплары. Мөстәкыйль сүз төркемнәре: исем, сыйфат, рәвеш, сан, алмашлык, фигыль, аваз ияртемнәре. Мөстәкыйль сүз төркемнәре белән күнегүләр эшләү Мөстәкыйль сүз төркемнәре буенча аңлатмалы диктант Күчереп язу күнекмәләре Модаль сүз төркемнәре: кисәкчә, ымлык, предикатив сүзләр. Модаль сүз төркемнәре: кисәкчә, ымлык, предикатив сүзләр белән күнегүләр эшләү. Хәбәрлек сүз төркемнәре: бәйлек һәм теркәгеч. Сүзнең лексик-грамматик, морфологик, лексик билгеләр буенча билгеле бер сүз төркеменә каравы. Изложение Сүз төркемнәренә морфологик анализ. Кабатлау

Синтаксис һәм пуктуация 16+2Тел гыйлеме фәненең бер бүлеге буларак синтаксис. Синтаксик берәмлекләр буларак сүзтезмә һәм җөмлә. Күчереп язу күнекмәләре. Ирекле темага хикәя язу Сүзтезмәләрнең төп төрләре, сүзтезмәдә баш һәм иярчен кисәкнең бәйләнеш ысулы. Әйтү максаты буенча җөмлә төрләре. Җөмләдә баш һәм иярчен кисәкләр, аларның бәйләнеш ысуллары Җөмләдә тиңдәш кисәкләр. Аерымланган кисәкләре булган җөмләләр. Гади җөмлә төрләре: бер составлы һәм ике составлы, җыйнак һәм җәенке, тулы һәм ким, раслау һәм инкарь җөмләләр Кушма җөмлә төрләре: тезмә һәм иярченле кушма җөмләләр. Изложение Теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмләләр. Күп иярченле кушма җөмлә.Структура һәм мәгънә ягыннан иярченле кушма җөмлә төрләре. Туры һәм кыек сөйләм. Төрле сүзтезмә һәм җөмләләргә синтаксик анализ, аларны сөйләмдә дөрес куллану. Сөйләмнең сәнгатьлелеген арттыру максатыннан синтаксик синонимнарны куллану. Татар телендә тыныш билгеләре. Пунктуацион-мәгънәви өлеш. Татар теленең пунктуация кагыйдәләре. Контроль диктант Хаталар өстендә эш Кабатлау.

Стилистика һәм сөйләм культурасы 4+1 Сөйләм стильләре (фәнни, рәсми, гади, әдәби, публицистик) һәм аларның үзенчәлекләре. Аудитория каршында чыгыш ясау: тема сайлау, максат һәм бурычны билгеләү, тел-сурәтләү чараларын сайлаганда, тыңлаучыларның кызыксынуларын исәпкә алу. Телдән һәм язма сөйләм үзенчәлекләре. Төрле жанр һәм стильдәге текстлар белән эшләү Текстларны татар теленнән рус теленә

тәрҗемә итү Текстларны рус теленнән татар теленә тәрҗемә итү.

Кабатлау,, тест 3с

Кабатлау күнегүләре эшләү Тест эшләү Хаталар өстендә эш

Сөйләм культурасы 3+1
Кыскартылган сүзләрне дөрес әйтү. Орфоэпик сүзлекне файдалану. Сөйләмдә исем, сыйфат һәм фигыльләрне дөрес куллану. Әдәби сөйләмдә исем, сыйфат һәм фигыльләрнең кулланылышын күзәтү. Хәзерге татар теленең норматив сүзлекләре (орфоэпическ сүзлек, аңлатмалы сүзлек, орфографик сүзлек), аларның хәзерге татар әдәби телен үзләштерүдәге роле. Контроль диктант
Тел һәм мәдәният 5+1
Татар халкының тарихы һәм мәдәниятенең, Россиядә яшәүче башка халыклар белән бәйләнешенең һәм урынының телдә чагылышы. Татар сөйләм теленең кагыйдәләре һәм үзенчәлекләре. Татар сөйләм этикеты. Төшеп калган хәрефләрне куеп, күчереп язу күнекмәләре Фольклор һәм әдәби әсәрләрдә, тарихи текстларда туган телнең милли-мәдәни берәмлеген билгеләү, лингвистик сүзлек ярдәмендә аларның мәгънәсен аңлату. Татар сөйләмә теле кагыйдәләрен укуда һәм көндәлек тормышта куллану. Сочинение “Утлы еллар кайтавазы....”
Кабатлау 7
Арадаш аттестация Язма эшкә анализ. Хаталар өстендә эш Кабатлау өчен күнегүләр эшләү. Күчереп язу күнекмәләре Кабатлау өчен күнегүләр эшләү. Бәйләнешле сөйләм телен үстерү. Гомумиләштереп кабатлау Йомгаклау дәресе.

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Всего 105 ч.

1. **СОДЕРЖАНИЕ, ОБЕСПЕЧИВАЮЩЕЕ ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ (15 ч)**

1. Речь и речевое общение

Ситуация речевого общения и ее компоненты: участники и обстоятельства речевого общения; личное и неличное, официальное и неофициальное, подготовленное и спонтанное общение. Овладение нормами речевого поведения в типичных ситуациях.

2. Речевая деятельность. Виды речевой деятельности и их особенности. Чтение: культура работы с книгой и другими источниками информации, включая СМИ и ресурсы Интернет, приемы работы с ними. Аудирование: понимание коммуникативных целей говорящего, понимание на слух различных текстов, установление смысловых частей текста и определение их связей.

3. **Текст**

Текст как продукт речевой деятельности. Его смысловая и композиционная целостность. Тема, основная мысль текста. Различные функциональные типы речи: описание, повествование, рассуждение. Анализ текста (его темы, основной мысли, принадлежности определенному стилю.

Функциональные разновидности языка.

Функциональные разновидности языка: разговорный язык, функциональные стили и их жанры.

Различать образцы разговорной речи и языка художественной литературы, находить в текстах изученные изобразительные средства художественной литературы (метафору, сравнение, эпитет).

2. Содержание, обеспечивающее формирование языковой и лингвистической компетенции.

1. Общие сведения о языке. Язык как система средств (языковых единиц). Татарский язык — язык татарской художественной литературы.

Лингвистика как наука о языке.Основные разделы лингвистики (общие сведения).Система татарского литературного языка. Соотношение языка и речи.

2. Фонетика и графика.

Фонетика как раздел науки о языке. Звук как единица языка. Смыслоразличительная функция звуков.Система гласных звуков татарского языка.Система согласных звуков татарского языка. Согласные шумные (звонкие и глухие) и сонорные.Слог. Ударение. Интонация.Соотношение звука и буквы.Фонетический анализ слов.Повторение.

3. Орфоэпия и орфография.

Понятие о нормах орфоэпии. Орфоэпия как раздел науки о языке. Допустимые варианты произношения и ударения. Оценка собственной и чужой речи с точки зрения орфоэпических норм. Орфоэпические словари и их использование в повседневной жизни. Орфография как система правил правописания.Правописание гласных и согласных, употребление ъ и ь.Слитное, дефисное и раздельное написание слов.Употребление строчной и прописной букв. Правила переноса. Использование орфографических словарей. 7

4. Лексикология и фразеология.

Предмет изучения лексики. Лексикология как раздел науки о языке. Слово – основная единица языка. Лексическое значение слова. Однозначные и многозначные слова. Прямое и переносное значения слова.Толковый словарь татарского языка.Синонимы, антонимы и омонимы родного языка. Словари синонимов и антонимов и омонимов.Исконно татарские и заимствованные слова.Общеупотребительная лексика и лексика ограниченного употребления. Диалектизмы, профессионализмы, жаргонизмы.Активная и пассивная лексика. Устаревшие слова и неологизмы. Неологизмы.Фразеология как раздел науки о языке. Фразеологизмы. Словарь фразеологизмов.Лексический анализ слова.

5. **Морфемика и словообразование** .

Предмет изучения морфемики. Морфемика и словообразование как разделы науки о языке. Корень слова. Однокоренные слова. Особенности словообразования различных частей речи. Основные способы образования слов: образование слов с помощью морфем; сложение как способ словообразования; переход слова из одной части речи в другую как один из способов образования слов и т.д.Усвоение морфемы как минимальной значимой единицы языка, ее значение в образовании новых слов и форм.Определение способов образования слов.Использование различных словарей (словообразовательных, этимологических).Морфемный и словообразовательный анализ слов.

6. Морфология.

Морфология как раздел грамматики. Система частей речи в татарском языке. Принципы выделения частей речи. Самостоятельные части речи: имя существительное, имя прилагательное, наречие, имя числительное, местоимение, глагол, звукоподражательные слова.Модальные части речи: частицы, междометия, предикативные слова.Служебные части речи: предлоги и союзы.

Определение принадлежности слова к определенной части речи по его лексико-грамматическому значению, морфологическим и синтаксическим признакам. Морфологический анализ частей речи.

7. Синтаксис и пуктуация.

Синтаксис как раздел науки о языке. Словосочетание и предложение как единицы синтаксиса.Основные виды словосочетаний, типы связи главного и зависимого слова в словосочетании.Виды предложений по цели высказывания.Главные и второстепенные члены предложения, способы их выражения. Однородные члены предложения. Предложения с обособленными членами.Виды простого предложения: односоставные и двусоставные предложения, распространенные и нераспространенные, полные и неполные, утвердительные и отрицательные предложения.Виды сложных предложений: сложносочиненные и сложноподчиненные предложения.Союзные и бессоюзные сложносочиненные предложения.

Сложноподчиненные предложения с несколькими придаточными.Виды сложноподчиненных предложений по структуре и значению.
Прямая и косвенная речь.
Синтаксический анализ различным словосочетаниям и предложениям, правильное использование их в речи. Использование синтаксической синонимии для усиления выразительности речи.
Знаки препинания в татарском языке. Пунктуационно-смысловой отрезок. Пунктуационные нормы татарского языка.
Стилистика и культура речи. Стили речи (научный, официально-деловой, разговорный, художественный, публицистический) и их особенности.
Умение выступать перед аудиторией: выбор темы, определение цели и задач; учет круга интересов слушателей при выборе выразительных средств.
Особенности устной и письменной речи.Работа с текстами разных жанров и стилей.
Перевод текстов с татарского языка на русский. Владеть основными нормами татарского литературного языка, освоенными в процессе изучения татарского языка в школе; соблюдать их в устных и письменных высказываниях различной коммуникативной направленности; осознавать важность нормативного произношения для культурного человека, уважительно относиться к родному языку; овладеть основными правилами литературного произношения и ударения в рамках изучаемого словарного состава.

3. Содержание, обеспечивающее формирование этнокультурологической компетенции.

1. **Культура речи**. Правильное употребление сложносокращенных слов. Правильное и выразительное употребление в речи имен существительных, прилагательных и глаголов.
Наблюдение за употреблением имен существительных, прилагательных и глаголов в художественной речи.
Нормативные словари современного татарского языка (орфоэпический словарь, толковый словарь, словарь грамматических трудностей, орфографический словарь), их роль в овладении нормами современного татарского литературного языка.

2. Язык и культура. Отражение в языке культуры и истории татарского народа, его место и связь с другими народами, живущими в России.
Нормы и особенности татарской разговорной речи.Татарский речевой этикет.
Выявление национально-культурных единиц родного языка в произведениях фольклора, в художественной литературе и исторических текстах, объяснение их значений посредством лингвистических словарей.Использование норм татарской разговорной речи в повседневной жизни и в учебе.

КАЛЕНДАРЬ ТЕМАТИК ПЛАНЛАШТЫРУ

№	Дәреснең темасы	Сәг. саны	План	Факт	Искәрмә
	Тел турында гомуми мәгълүмат. Общие сведения о языке.	**2+1**			
1	Аралашу чарасы буларак тел. Татар теле — татар әдәби әсәрләр теле. Тел турындагы фән буларак лингвистика. Лингвистиканың төп бүлекләре (гомуми мәгълүмат). Язык как система средств (языковых единиц). Татарский язык — язык татарской художественной литературы.Лингвистика как наука о языке.Основные разделы лингвистики (общие сведения).	1	5.09		
2	Татар әдәби теле системасы. Тел һәм сөйләм тәңгәллеге. Система татарского литературного языка. Соотношение языка и речи.	1	6.09		
3	**Инша.“Көзнең сихри бизәкләре”. Сочинение.**	1	7.09		
	Фонетика һәм графика. Фонетика и графика.	**9+2**			
4	Лингвистика бүлеге буларак фонетика. Тел берәмлеге буларак аваз. Фонетика как раздел науки о языке. Звук как единица языка. Смыслоразличительная функция звуков.	1	12.09		
5	Авазның мәгънә аеру функциясе. Авазларның охшашлануы (уңай һәм кире ассимиляция), чиратлашуы, йотылуы. Смыслоразличительная функция звуков.		13.09		
6	**Кереш контроль диктант. “Чын дуслык”.**	1	14.09		
7	**Хаталар өстендә эш. Работа над ошибками. Дөрес сөйләү һәм дөрес язу. Күчереп язу күнекмәләре.**	1	19.09		
8	Татар теленең сузык авазлар системасы. Татар теленең тартык авазлар системасы. Шаулы тартыклар (яңгырау һәм саңгырау) һәм сонор тартыклар. Система гласных звуков татарского языка.Система гласных звуков татарского языка. Система согласных звуков татарского языка. Согласные шумные (звонкие и глухие) и сонорные.	1	20.09		
9	Татар теленең сузык авазлар системасы. Татар теленең тартык авазлар системасы. Шаулы тартыклар (яңгырау һәм саңгырау) һәм сонор тартыклар. Система гласных звуков татарского языка.Система гласных звуков татарского языка. Система согласных звуков татарского языка. Согласные шумные (звонкие и глухие) и сонорные.	1	21.09		
10	**Б. С үстерү. Изложение. “Кыр казы”**	1	26.09		
11	Хаталар өстендә эш. Работа над ошибками.	1	27.09		
12	Иҗек. Басым. Интонация. Аваз һәм хәреф тәңгәллеге. Слог. Ударение. Интонация.Соотношение звука и буквы.	1	28.09		

13	Сүзгә фонетик анализ ясау.Кабатлау. Фонетический анализ слов.Повторение.	1	3.10		
14	**Авазларны дөрес язу буенча күрмә диктант**. Диктант по правильному написанию звуков.	1	4.10		
	Орфоэпия һәм орфография. Орфоэпия и орфография.	**4**			
15	Орфоэпия нормалары төшенчәсе. Лингвистиканың бер бүлеге буларак орфоэпия. Әйтү вариантлары һәм басым. Орфоэпик кагыйдәләр күзлегеннән караганда, үз һәм чит кеше сөйләмен бәяләү. Орфоэпик сүзлекләр һәм көндәлек тормышта аларның кулланылышы. Понятие о нормах орфоэпии. Орфоэпия как раздел науки о языке. Допустимые варианты произношения и ударения. Оценка собственной и чужой речи с точки зрения орфоэпических норм. Орфоэпические словари и их использование в повседневной жизни.	1	5.10		
16	Дөрес язу кагыйдәләре системасы буларак орфография. Сузыкларның һәм тартыкларның язылышы, ъ һәм ь билгеләренең кулланылышы буенча диктант. Орфография как система правил правописания.Правописание гласных и согласных, употребление ъ и ь.	1	10.10		
17	Сүзләрнең бергә, аерым һәм сызыкча аша язылу очраклары. Баш һәм юл хәрефләренең кулланылышы. Юлдан-юлга күчерү кагыйдәләре. Слитное, дефисное и раздельное написание слов. Употребление строчной и прописной букв. Правила переноса.	1	11.10		
18	Орфографик сүзлекләрне куллану очраклары.Практик эш. Изложение язу. Использование орфографических словарей.	1	12.10		
	Лексикология һәм фразеология. Лексикология и фразеология.	**8+2**			
19	Лексиканың өйрәнү предметы. Лингвистиканың бер бүлеге буларак лексикология. Сүз – телнең төп берәмлеге. Сүзнең лексик мәгънәсе. Бер һәм күп мәгънәле сүзләр. Предмет изучения лексики. Лексикология как раздел науки о языке. Слово – основная единица языка. Лексическое значение слова. Однозначные и многозначные слова.	1	17.10		
20	Туры һәм күчерелмә мәгънәле сүзләр. Татар теленең аңлатмалы сүзлеге. Прямое и переносное значения слова. Толковый словарь татарского языка.	1	18.10		
21	Туган телнең синоним, антоним һәм омонимнары. Синоним, антоним, омонимнар сүзлеге. Сүзлек диктанты. Синонимы, антонимы и омонимы родного языка. Словари синонимов и антонимов и омонимов.	**1**	19.10		
22	**Контроль диктант. “Сәламәт булыйк”.**		24.10		

23	Татар сүзләре һәм алынмалар. Гомумкулланылыш сүзләре һәм кулланылышлары чикләнгән сүзләр. Исконно татарские и заимствованные слова. Общеупотребительная лексика и лексика ограниченного употребления.	1	25.10		
24	Диалектизмнар, һөнәрчелек сүзләре, жаргоннар. Актив һәм пассив лексика кулланып ирекле темага сочинение. Диалектизмы, профессионализмы, жаргонизмы. Активная и пассивная лексика.	1	26.10		
25	Искергән сүзләр һәм неологизмнар. Устаревшие слова и неологизмы. Неологизмы.	1	7.10		
26	Тел гыйлеме фәненең бер бүлеге буларак фразеология. Фразеологик әйтелмәләр. Фразеологик әйтелмәләр сүзлеге. Фразеология как раздел науки о языке. Фразеологизмы. Словарь фразеологизмов.	1	8.11		
27	Сүзгә лексик анализ ясау.Кабатлау. Лексический анализ слова. Повторение.	1	9.11		
28	**Б.с.ү. Изложение язу. “Малай һәм солдат”.**	1	14.11		
	Морфемика һәм сүз ясалышы. Морфемика и словообразование.	**4+1**			
29	Морфемиканың өйрәнү предметы. Тел турындагы фәннең бүлекләре буларак морфемика һәм сүз ясалышы. Сүзнең тамыры. Тамырдаш сүзләр. Предмет изучения морфемики. Морфемика и словообразование как разделы науки о языке. Корень слова. Однокоренные слова.	1	15.11		
30	Төрле сүз төркемнәрендә сүз ясалышы үзенчәлекләре. Сүз ясалыш ысуллары төшенчәсе. Особенности словообразования различных частей речи.	1	16.11		
31	Сүз ясалышының үзенчәлекле ысуллары: морфемалар ярдәмендә сүз ясалышы, сүзләрне кушу, сүзнең бер сүз төркеменнән икенче сүз төркемнә күчүе һ.б. Телнең иң кечкенә мәгънәле кисәге буларак морфеманы үзләштерү, аның мәгънәсе һәм яңа сүзләр, яңа сүз формасы ясалышындагы роле. Основные способы образования слов: образование слов с помощью морфем; сложение как способ словообразования; переход слова из одной части речи в другую как один из способов образования слов и т.д.	1	21.11		
32	Төрле сүзлекләр (сүз ясагыч, этимологик) куллану. Морфемик һәм сүз ясагыч анализ. Кабатлау.Усвоение морфемы как минимальной значимой единицы языка, ее значение в образовании новых слов и форм. Определение способов образования слов. Использование различных словарей (словообразовательных, этимологических). Морфемный и словообразовательный анализ слов. Повторение.	1	22.11		
33	**Тезис буенча инша язу. Сочинение по тезису.**	1	23.11		

	Морфология.	**13**			
34	Грамматиканың бер бүлеге буларак морфология. Татар телендә сүз төркемнәре системасы. Морфология как раздел грамматики. Система частей речи в татарском языке.	1	28.11		
35	Сүз төркемнәренең бүленеш принциплары. Принципы выделения частей речи.	1	29.11		
36	Мөстәкыйль сүз төркемнәре: исем, сыйфат, рәвеш, сан, алмашлык, фигыль, аваз ияртемнәре.Самостоятельные части речи: имя существительное, имя прилагательное, наречие, имя числительное, местоимение, глагол, звукоподражательные слова.	1	30.11		
37	Мөстәкыйль сүз төркемнәре белән күнегүләр эшләү. Самостоятельные части речи. Практическая работа.	1	5.12		
38	**Изложение. “Туган җир”.**		6.12		
39	Мөстәкыйль сүз төркемнәре буенча аңлатмалы диктант.Самостоятельные части речи. Диктант.	1	7.12		
40	Кучереп язу күнекмәләре. Самостоятельная работа.	1	12.12		
41	Модаль сүз төркемнәре: кисәкчә, ымлык, предикатив сүзләр. Модальные части речи: частицы, междометия, предикативные слова.	1	13.12		
42	Модаль сүз төркемнәре: кисәкчә, ымлык, предикатив сүзләр белән күнегүләр эшләү. Модальные части речи: частицы, междометия, предикативные слова.	1	14.12		
43	Хәбәрлек сүз төркемнәре: бәйлек һәм теркәгеч.Служебные части речи: предлоги и союзы.	1	19.12		
44	Сүзнең лексик-грамматик, морфологик, лексик билгеләр буенча билгеле бер сүз төркеменә каравы. Определение принадлежности слова к определенной части речи по его лексико-грамматическому значению, морфологическим и синтаксическим признакам.	1	20.12		
45	**Контроль диктант. “Табигатьтә кыш тантана итә”**	1	21.12		
46	Сүз төркемнәренә морфологик анализ. Морфологический анализ частей речи.	1	26.12		
47	Сүз төркемнәренә морфологик анализ Кабатлау. Морфологический анализ частей речи. Повторение.	1	27.12		
	Синтаксис һәм пуктуация. Синтаксис и пуктуация.	**18**			
48	Тел гыйлеме фәненең бер бүлеге буларак синтаксис. Синтаксик берәмлекләр буларак сүзтезмә һәм җөмлә.Синтаксис как раздел науки о языке. Словосочетание и предложение как единицы синтаксиса.	1	9.01		
49	Кучереп язу күнекмәләре. Практическая работа.	1	10.01		
50	**Ирекле темага хикәя язу. Рассказ на свободную тему.**	1	11.01		
51	Сүзтезмәләрнең төп төрләре, сүзтезмәдә баш һәм иярчен кисәкнең бәйләнеш ысулы. Основные виды словосочетаний, типы связи главного и зависимого слова в словосочетании.	1	16.01		
52	Әйтү максаты буенча җөмлә төрләре.	1	17.01		

	Виды предложений по цели высказывания.				
53	Җөмләдә баш һәм иярчен кисәкләр, аларның бәйләнеш ысуллары.Главные и второстепенные члены предложения, способы их выражения.	1	18.01		
54	Җөмләдә тиңдәш кисәкләр. Аерымланган кисәкләре булган җөмләләр.Однородные члены предложения. Предложения с обособленными членами.	1	23.01		
55	Гади җөмлә төрләре: бер составлы һәм ике составлы, җыйнак һәм җәенке, тулы һәм ким, раслау һәм инкарь җөмләләр. Виды простого предложения: односоставные и двусоставные предложения, распространенные и нераспространенные, полные и неполные, утвердительные и отрицательные предложения.	1	24.01		
56	Кушма җөмлә төрләре: тезмә һәм иярченле кушма җөмләләр. Виды сложных предложений: сложносочиненные и сложноподчиненные предложения.	1	25.02		
57	**Изложение . “Ана”.**	1	30.01		
58	Теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмләләр.Союзные и бессоюзные сложносочиненные предложения.	1	31.01		
59	Күп иярченле кушма җөмлә. Структура һәм мәгънә ягыннан иярченле кушма җөмлә төрләре. Сложноподчиненные предложения с несколькими придаточными. Виды сложноподчиненных предложений по структуре и значению.	1	1.02		
60	Туры һәм кыек сөйләм. Төрле сүзтезмә һәм җөмләләргә синтаксик анализ, аларны сөйләмдә дөрес куллану. Прямая и косвенная речь. Синтаксический анализ различным словосочетаниям и предложениям, правильное использование их в речи.	1	6.02		
61	Сөйләмнең сәнгатьлелеген арттыру максатыннан синтаксик синонимнарны куллану. Использование синтаксической синонимии для усиления выразительности речи.	1	7.02		
62	Татар телендә тыныш билгеләре. Пунктуацион-мәгънәви өлеш.Татар теленең пунктуация кагыйдәләре. Знаки препинания в татарском языке. Пунктуационно-смысловой отрезок. Пунктуационные нормы татарского языка.	1	8.02		
63	**Тезис буенча инша язу. Сочинение по тезису.**	1	13.02		
64	Хаталар өстендә эш. Работа над ошибками.	1	14.02		
	Кабатлау. Повторение.	1			
	Стилистика һәм сөйләм культурасы. Стилистика и культура речи.	**4+1**			
65	Сөйләм стильләре (фәнни, рәсми, гади, әдәби, публицистик) һәм аларның үзенчәлекләре. Стили речи (научный, официально-деловой, разговорный, художественный, публицистический) и их особенности.	**1**	15.02		
66	Сөйләм стильләре (фәнни, рәсми, гади, әдәби, публицистик) һәм аларның үзенчәлекләре.	**1**	20.02		

	Стили речи (научный, официально-деловой, разговорный, художественный, публицистический) и их особенности.				
67	Аудитория каршында чыгыш ясау: тема сайлау, максат һәм бурычны билгеләү, тел-сурәтләү чараларын сайлаганда, тыңлаучыларның кызыксынуларын исәпкә алу. Умение выступать перед аудиторией: выбор темы, определение цели и задач; учет круга интересов слушателей при выборе выразительных средств.	**1**	21.02		
68	Телдән һәм язма сөйләм үзенчәлекләре. Төрле жанр һәм стильдәге текстлар белән эшләү. Особенности устной и письменной речи. Работа с текстами разных жанров и стилей	**1**	22.02		
69	Телдән һәм язма сөйләм үзенчәлекләре. Төрле жанр һәм стильдәге текстлар белән эшләү. Особенности устной и письменной речи. Работа с текстами разных жанров и стилей.	**1**	27.02		
70	Текстларны татар теленнән рус теленә тәрҗемә итү. Перевод текстов с татарского языка на русский.	**1**	28.02	**8.03**	
71	Текстларны рус теленнән татар теленә тәрҗемә итү. Перевод текстов с татарского языка на русский.	**1**	1.03		
72	Текстларны рус теленнән татар теленә тәрҗемә итү. Перевод текстов с татарского языка на русский.	**1**	6.03		
	Сөйләм культурасы. Культура речи.	**3+1**			
73	Кыскартылган сүзләрне дөрес әйтү. Орфоэпик сүзлекне файдалану. Сөйләмдә исем, сыйфат һәм фигыльләрне дөрес куллану. Правильное употребление сложносокращенных слов. Правильное и выразительное употребление в речи имен существительных, прилагательных и глаголов.	**1**	7.03		
74	Әдәби сөйләмдә исем, сыйфат һәм фигыльләрнең кулланылышын күзәтү. Наблюдение за употреблением имен существительных, прилагательных и глаголов в художественной речи.	**1**	13.03		
75	**Контроль диктант. “Урман бизәге”.**	**1**	14.03		
76	Язма эшкә анализ. Хаталар өстендә эш. Работа над ошибками. Хәзерге татар теленең норматив сүзлекләре (орфоэпическ сүзлек, аңлатмалы сүзлек, орфографик сүзлек), аларның хәзерге татар әдәби телен үзләштерүдәге роле. Нормативные словари современного татарского языка (орфоэпический словарь, толковый словарь, словарь грамматических трудностей, орфографический словарь), их роль в овладении нормами	**1**	15.03		
77	Хәзерге татар теленең норматив сүзлекләре (орфоэпическ сүзлек, аңлатмалы сүзлек, орфографик сүзлек), аларның	**1**	20.03		

	хәзерге татар әдәби телен үзләштерүдәге роле. Нормативные словари современного татарского языка (орфоэпический словарь, толковый словарь, словарь грамматических трудностей, орфографический словарь), их роль в овладении нормами современного татарского литературного языка.				
	Тел һәм мәдәният. Язык и культура.	**5+1**			
78	Татар халкының тарихы һәм мәдәниятенең, Россиядә яшәүче башка халыклар белән бәйләнешенең һәм урынының телдә чагылышы. Отражение в языке культуры и истории татарского народа, его место и связь с другими народами, живущими в России.	**1**	21.03		
79	Татар сөйләм теленең кагыйдәләре һәм үзенчәлекләре. Татар сөйләм этикеты. Нормы и особенности татарской разговорной речи. Татарский речевой этикет.	**1**	22.03		
80	Төшеп калган хәрефләрне куеп, күчереп язу күнекмәләре. Практическая работа.	**1**	3.04		
81	Фольклор һәм әдәби әсәрләрдә, тарихи текстларда туган телнең милли-мәдәни берәмлеген билгеләү, лингвистик сүзлек ярдәмендә аларның мәгънәсен аңлату. Выявление национально-культурных единиц родного языка в произведениях фольклора, в художественной литературе и исторических текстах, объяснение их значений посредством лингвистических словарей.	**1**	4.04		
82	Татар сөйләмә теле кагыйдәләрен укуда һәм көндәлек тормышта куллану. Использование норм татарской разговорной речи в повседневной жизни и в учебе.	**1**	5.04		
83	**Б.с.ү. Аңлатмалы диктант. “Күкеләр дә файда китерә”.**	1	10.04		
84	Язма эшкә анализ. Хаталар өстендә эш. Работа над ошибками.	1	11.04		
	Сөйләм һәм аралашу. Речь и речевое общение.	**2**			
85	Аралашу ситуациясе һәм аның компонентлары: катнашучылар һәм аралашу шартлары; шәхси һәм шәхси булмаган сөйләшү, рәсми һәм рәсми булмаган, алдан әзерләнгән һәм әзерләнмәгән аралашу. Ситуация речевого общения и ее компоненты: участники и обстоятельства речевого общения; личное и неличное, официальное и неофициальное, подготовленное и спонтанное общение.	**1**	12.04		
86	Типик ситуацияләргә хас булган аралашу кагыйдәләрен үзләштерү. Овладение нормами речевого поведения в типичных ситуациях.	**1**	17.04		
87	**Изложение . “Курорт – Казан”.**		18.04		
	Сөйләм эшчәнлеге. Речевая деятельность.	**3+2**			
88	Хаталар өстендә эш. Сөйләүченең коммуникатив максатларын тыңлап аңлау, төрле текстларны тыңлап аңлау, текстның мәгънәви кисәкләрен билгеләү һәм алар арасындагы бәйләнешне табу.Сөйләү. Диалогларда катнашу.Аудирование: понимание коммуникативных	**1**	19.04		

	целей говорящего, понимание на слух различных текстов, установление смысловых частей текста и определение их связей. Говорение. Участие в диалогах.				
89	Язу. Тыңланган яки укылган мәгълүматның эчтәлеген язма формада тапшыра белү, бәяләмә һәм рецензия язу. Письмо. Умение передавать содержание прослушанного или прочитанного текста в письменной форме. Написание сочинений, отзывов и рецензий.	**1**	24.04		
90	**Сочинение. “Утлы еллар кайтавазы....”**	**1**	25.04		
	Текст	**2+1**			
91	Сөйләм эшчәнлеге нәтиҗәсе буларак текст. Аның мәгънәви һәм композицион бөтенлеге. Тема, текстның төп фикере. Текст как продукт речевой деятельности. Его смысловая и композиционная целостность. Тема, основная мысль текста.	**1**	26.04		
92	Сөйләм төрләренең функцияләре: сурәтләү, хикәяләү, фикерләү. Текст анализы (аның темасы, төп фикере, билгеле бер стильгә каравы). Различные функциональные типы речи: описание, повествование, рассуждение. Анализ текста (его темы, основной мысли, принадлежности определенному стилю.	**1**	2.05		
93	**Тезис буенча инша язу. Сочинение по тезису.**	**1**	3.05		
	Телнең функциональ үзенчәлекләре. Функциональные разновидности языка.				
94	Телнең функциональ төрлелеге: гади сөйләм, функциональ стильләр һәм аларның жанрлары. Функциональные разновидности языка: разговорный язык, функциональные стили и их жанры.		8.05		
95	Шәхси хат, игълан язу күнекмәләре. Личное письмо, объявление;		10.05		
96	**Кабатлау. Повторение.**	**1**	15.05		
97	**Контроль диктант. “Апрель”.**	**1**	16.05		
98	Кабатлау өчен күнегүләр эшләү. Упражнение для повторения.	**1**	17.05		
99	Күчереп язу күнекмәләре. Упражнение для повторения.	**1**	22.05		
100	Кабатлау өчен күнегүләр эшләү. Упражнение для повторения.	**1**	23.05		
101	Бәйләнешле сөйләм телен үстерү. Гомумиләштереп кабатлау. Развитие речи. Повторение.	**1**	24.05		
102	Ел дәвамында өйрәнгәннәрне кабатлау һәм йомгаклау. Повторение и обобщение изученного в 9 классе.	**1**	24.05		

Всего пронумеровано, про
скреплено печатью

20 (двадцат
страниц

Директор школы:

МБОУ
"Соснинска
ООШ"